

סערה בבקבוק מים מינרליים

"מי עדן", "נביעות" ו"עין גדי" קיבלו בלא מכרז את הזיכיון לשימוש במעיינות השייכים לציבור ■ את המים הן מוכרות במחיר גבוה פי 1,000 מעלותם ■ כך טוענת האגודה לצדק חלוקתי בעתירה שתגיש היום נגד שלוש החברות ושר התשתיות

מאת דליה מזורי

1,000 ממחיר רכישתו, שכן, תעריף המים לתעשייה הוא 2.744 שקלים למ"ק (0.27 אגרות לליטר). שימוש מסוג זה אינו יכול להיחשב על-פי חוק כשימוש תעשייתי, טוענת האגודה.

"החברות מקבלות את המים מחברת 'מקורות', טוען עו"ד צמח. 'המרחק בין הצינור למפעל הוא אמנם אפסי אבל הן עדיין צרכן של 'מקורות', כמו כל מפיץ אחר. הן משלמות את מחיר המים לתעשייה, שהוא מינימלי, ומוכרות אותם במחיר שהוא פי 1,000 מדתעריף שהן משלמות. אבל זה לא רק עניין המחיר - מדובר פה בזיכיון שניתן חונם וללא מכרז לשלוש חברות. אם נתנו להן זיכיון, שהן ישלמו על כך".

בעתירה נטען כי הרבר מהווה פגיעה בעקרונות הבדק החלוקתי וחסרון כיס לטיפה הציבורית. הוא מצוין כי הכנסות חברות המים המינרליים הפועלות בישראל מוערכות בכמיליארד שקלים בשנה, בהסתמך על דוחות "מי עדן" ו"נביעות".

"האגודה לצדק חלוקתי", שבראשה עומד ר"ד אלכסנדר קידר, טרצה בפטר למתן לשימוש באוניברסיטת חיפה, כבר ניהלה בעבר מאבקים בעניין השימוש בקרקעות מדינה על ידי אנשי גוה אטי"ב וחברת יכין הק"ל. פתה היא הודעת להודות למדינה לאסור המשך שיווק ומכירת המים על-ידי חברות המים המינרליים, על להסדרה חד-קית שתחייב עריכת מכרז בין מציעים שונים, שיתמודדו על הזכות לקבל את המים הללו ולמכור אותם. היא טוענת כי הרבר יבטיח קבלת תמורה נאותה בגין העברת משאב ציבורי לידים פרטיות ויחייב את המחוקק לתת את דעתו לסדר גיוון כמו מהם מקורות המים שמהם תתאפשר השאיבה, מדי הכמות שתר תר לשאיבה, וכן מהן ההשלכות שיש לשאיבת המים על הסביבה.

מהחברות "מי עדן" ו"נביעות" נמסר כי הן יגיבו רק לאחר שיראו את כתב העתירה. את תגובת "מי עדן" לא ניתן היה להשיג.

עתירה לבג"ץ של 'האגודה לצדק חלוקתי' מאיימת על עסקת הרכישות של החברות המשווקות מים מינרליים המיוצרים בישראל. חברות המים המינרליים מקבלות מהמדינה מי מעיינות ומשווקות אותם בניגוד לחוק, ללא מכרז, וללא תמורה נאותה, כך טוענת האגודה בעתירה שתגיש היום נגד שר התשתיות, רשות המים ושלוש החברות לשיווק מים מינרליים - 'מי עדן', 'נביעות' ו'עין גדי'. האגודה הורשת לאסור את המשך מכירת המים המינרליים על-ידי חברות אלה, עד שהמדינה הנישא בחוק.

שוק המים המינרליים מפעל בזכות תקלה רבת שנים שנגללה מועברים כיום מים השייכים לציבור, לירי חברות המים המינרליים, טוען בשם העמותה עו"ד ליאור צמח ממשרד צמח-שאשא. הוראת חוק המים טובע כי כל מקורות המים, לרבות המים המינרליים, הינם כבעלות ציבורית, וכי חוק המים אינו מאפשר את העברתם לגוף פרטי, כדי שימור בהם לצורך הפקת רווחים. הר"ב תפי גם ביהם לשימוש בכל מקורות המים האחרים וכל שכן כאשר מדובר במכרות המים המינרליים, שאף מתהדרות בפרסומות שהן סממנות, וגם ברוחותיהן הכספיים, באיכות מי המעיינות הטבעיים אותם הן משחוקות.

האגודה מציינת בעתירה כי חברות המים מקבלות את המים המינרליים לאי-חר שסוגנו תחת התחום - 'תעשייה'. ואולם בפועל, בניגוד למפקלים אחרים ולמתחייב על-פי חוק, החברות אינן משי תמורת כספים לצדק תעשייה אלא נטלות את המשאב יקר הערך הזה ומוכרות אותו, כפי שהוא, לציבור, במחיר המגיע עד כדי פי

אביב לביא

של מי המשאבים שלנו, לעזאזל?

אומרים על הישראלי המצוי שהוא לא אוהב לצאת פראייר. אם הישראלי המצוי ירעין בפרטי העתירה, תהיה לו סיבה טובה להרגיש שישוה עו"ד שה ממנו צדוק. בג"ץ יצטרף לפסוק בסוגייה המשפטית - האם הכל נעשה בדין, האם היו מכרזים תקינים, האם יש לנו כאן עסק עם רשלנות, קומבני נה או שאולי בכלל הכל בסדר. אבל השאלה המשפטית צריכה להיות רק יריית הפתיחה לריון ציבורי כשאלה החשובה באמת: למי שייכים משאבי הטבע המצומצמים שהארץ הזו העמידה לרשותנו.

לפני כמה שנים דערה הארטה - תרתי משמע - מתחת רגליה של החביבה הישראלית, בעקבות בג"ץ הקרקעות של הקשת המזרחית הדמוקרטית. עכשיו תורם של המים, ואחר כך תגיע הפת לשאלה מי שולט במשע המתי צבים שבהם התברכנו ואיך הוא מתחלק איתנו ברווחים.

בחצי המאה האחרונה הטיות נחלים ושלילה על מאגרי מים היוו מספר פעמים עילה לעימותים מווינים בין ישראל לשכנותיה. לטענת 'האגודה לצדק חלוקתי', הגחשות הקיסיות הן מתחלפת בזהירות מפתיעה כשי מדובר בהעברת הוסיית על המים לידי אנשי עסקים ישראלים. מעניין מה יהיה לשיפוט בג"ץ לומר על כך.

יצמו לרבע את העיניים ורמינו שמתר בבוקר, כפינת הרחוב שלכם, מתגלה מרבץ מסגור של זהב טהור. מאחר והמטר מון לא נמצא בתצורה הפרטית של האיש, אתם מסיקים שהוא שייך למדינה, ושמהמיליונים שהיא עתירה להפיק ממנו כדי לנו נרווח.

חולף זמן ומתברר שהסדינה מכרה את זכויות הכרייה ברובע לחברה פרטית בתעריף של דולר לאונקיה. זמן קצר אחר כך אתם מוצאים את אותה אונקיה כחנות התכשיטים הקרובה, עם תג מחיר מהרה: 1,000 דולר. אבל רגע, באיזו זכות מבקשים מכם כל כך הרבה כסף עבור זהב שהוא בעצם שלכם, של בולנו?

זו, בתמצית, הטענה שמעלה 'האגודה לצדק חלוקתי' בעתירה שהיא עתירה להגיש הבוקר בבג"ץ. זהב אין כאן, אבל במציאות הישראלית היבן שה, מים, וקל וחומר מים משובחים כמו אלה שחברות המים המינרליים מתיישרות למכור לנו, הם משאב חיוני הרבה יותר. על פי העתירה, קומץ של אנשים עשירים קונים כבר שנים מאיתנו - הציבור - מים בזילזול, ומוכרים לנו אותם אחר כך במחיר מופקע.

רקע / מים מינרליים

שוק שמגל גל סס9 מיליון שקל בשנה

שוק המים המינרליים בישראל מציג גידול ממוצע של תשעה אחוזים בשנה. מדובר בסך כ־1.9 מיליארד שקלים בשנה. מדובר בסך כ־900 מיליון שקלים ונמצא במגמת עלייה כבר שנים.

38 אחוזים מהשוק נמצאים בתחום הברי תיים, ו־62 האחוזים הנותרים נמצאים בתחום הבק בוקים. על אלה יש להוסיף את שוק המים בטעמים, שהינו צעיר יחסית בישראל, והיקפו מוערך בכ־120 מיליון שקלים בשנה.

על פי ההערכות, "מי עדן" מובילה את הענף עם כ־33 אחוזים, אחריה "נביעות" עם כ־31 אחוזים, ו"עין גדי" עם 23 אחוזים. משפחה ישראלית ממוצעת צרכת כ־4,000 ליטר מי שתייה בשנה, ואם תעדיף מים מינרליים, מדובר בהוצאה שאין להמעט בערכה. מחיריהם של המים המינרליים לצרכן משתנה וכי פוף בעיקר למקום בו הוא קונה אותם: במועדונים יכול מחירו של בקבוק מים קטן (חצי ליטר) להגיע לכדי 15 שקלים. בקיוסק רגיל הוא נמכר בדרך כלל בחמישה שקלים.

נודית קדוש

תזכורת / נחל עין גדי

הנחל מתייבש בגלל שאיבת המים

המעיינות שמהם מסיקים מים מינרליים אינם אוצרי בלתי נדלה, כך טוענת החברה להגנת הטבע ומבוזנת אל המאבק שניהלו אנשיה נגד קיבוץ עין גדי, שהמפעל שבבעלותו משתמש במעיינות עין גדי לייצור מים מינרליים.

"החברה להגנת הטבע מתנגדת לביקבוקם של עין כי טבע ומי נחלים למען אינטרסים כלכליים ומסחריים", נמסר אמש מהחברה להגנת הטבע. "הדבר בא לידי ביטוי בנוה מדבר עין גדי, שם ישנה התערבות ברורה בסדרי בראשית ונוצרה פגיעה במערכת האקולוגית הייחודית המשלבת בין המעיינות למדבר". בין המפעל של הקיבוץ לבין רשות שמורות הטבע והגנים נחתם הסכם לפיו איסוף המים ייעשה במורד הנחלים ולא במקום נביעתם, אולם בחברה להגנת הטבע מתנגדים להסכם זה וממשיכים במאבק על המים המקיימים את השמורה שבמקום. "ללא המים שמורת הטבע בעין גדי תתייבש לחלוטין", אומרים בחברה להגנת הטבע, ומוסיפים כי אמנם גם ברמת הגולן ובגליל אין שפע של מים בשנים האחרונות, ונטילת המים ומכירתם בהחלט פוגעת בערכי הטבע, ואולם בצפון ישנם יותר מעיינות כך שהדבר הרבה פחות קריטי.

דליה מזורי